

Inatsisartut suleriaasianni § 33 naapertorlugu aalajangiiffigisassatut siunnersuut manna Naalakkersuisunit saqqummiunneqarpoq:

Kalaallit Nunaannut aamma Kalaallit Nunaannit tunniussineq pillugu inatsisit pillugu siunnersuutip Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanit akuersissutigineqarnissaa pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut
(Inuussutissarsiornermut, Aatsitassanut, Nukissiutinut, Inatsisit Atuutsinneqarnerannut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoq)

Tunngavilersuineq

Kalaallit Nunaanni qallunaat akisussaaffigalugit suliassa qarfiisa ineriartortinneqarnissaat pillugit qallunaat naalakkersuisuisa aamma Naalakkersuisut suliagarnerannut ilaatillugu aamma Naalakkersuisut Kalaallit Nunaannut aamma Kalaallit Nunaannit tunniussineq pillugu inatsimmik ataatsimoortumik kissaateqarnerat tunngavigalugit, inatsisissatut siunnersuut suliarineqarpoq.

Tunniussinissamut aaqquissuussinermik, Kalaallit Nunaannut aamma Kalaallit Nunaannit tunniussinissamik piuminarsaasumik aamma sunniuteqarluartumik ingerlatsinermik, tamatumalu peqatigisaanik suliassa qarfirmut Kalaallit Nunaata pisussaaffimmik naammassinninnissanut qulakkeerinnittussap, pilersinneqarnissaa siunertarineqarpoq. Allangortitsinerit, tunniussinissamik suliani aalajangigassanik aalajangiinissamut piginnaatitsinermik Kalaallit Nunaanni eqqartuussivinnut tunniussisut, inatsisissatut siunnersuutip aammattaaq naammassissavai. Inatsit atuuttoq malillugu piginnaasaqarneq taanna inatsiseqarnermut ministerip ataaniippoq.

Siunnersuutip akuersissutigineqarneratigut suliassa qarfirmiut inatsisiliornep atuffissaa annertusineqassaaq, taamaalilluni taanna siunissami aamma Kalaallit Nunaannut tunniussinissaq pillugu noqqaassutitut aamma atutilissalluni, tamannalu inatsimmi ullumikkut atuuttumi taamaangilaq. Inuit, Kalaallit Nunaanni imaluunniit nunami allami iliuutsumut pinerluutaasumut pissutissalimmik pasisat, unnerluunneqartut imaluunniit eqqartuunneqarsimasut, inatsisissatut siunnersuummi tamanna pillugu kapitalimi malittarisassat malillugit Kalaallit Nunaannut aamma Kalaallit Nunaannit tunniunneqarsinnaanerat, tamatuma kingunerissavaa.

Inuit, nunami pingajuusumi iliuutsumik pillaatissiissutigineqarsinnaasumik pissutissalimmik pasineqartut, unnerluussaasimasut imaluunniit eqqartuussaasimasut nunanut pingajuusunut Kalaallit Nunaannit tunniunneqartarnerat pillugu inatsit, inatsisaavoq inuit inatsisinik unioqqutitsisimasut tunniunneqartarnerat pillugit inatsit 1967-imeersoq. Kalaallit Nunaannit nunanut avannarlernut tunniussisarnerut inatsisinik unioqqutitsisimasut Finlandimut, Islandimut, Norgemut aamma Sverigimut nassiunneqartarnerat pillugu inatsit atuuttoq. Danmark, siusinnerusukkut inatsisini taakkunani marlunni ilaatinneqartoq, kisianni 2020-imi tunniussineq pillugu inatsimmik immikkut ittumik akuersissuteqarsimavoq, taassumalu nunanit pingajuusunit tunniussisarneq malittarisassiuppaa. Nunat avannarliit akornanni pissutsit pillaatissiissutaasinnaasut pillugit tunniussisarneq pillugu isumaqatigiissutip 2012-imeersup

akuersissutigineqarnerani, Danmarkip nunani avannarlerni tunniussisarneq pillugu inatsimmi ilaanera atorunnaarpoq.

Inatsisissatut siunnersuutip matuma atuutilersinneqarnerani, taamatuttaaq inuit inatsisinik unioqqutitsisut tunniunneqartarnerat pillugu inatsit aamma nunat avannarliit tunniussineq pillugu inatsisaat atorunnaarsinneqassapput, aamma Kalaallit Nunaannut aamma Kalaallit Nunaannit tunniussineq pillugu malittarisassat, ullutsinnut naleqquttumi aamma immikkut ittumik tunniussineq pillugu Kalaallit Nunaannut inatsimmi ataatsimoortinneqassapput erseqqissarneqarlutillu.

Inatsisissatut siunnersuummi immikkoortut pingaarnertit ataani takuneqarsinnaapput.

Tunniussinissamik noqqaassutit suliarineqartarnerat pillugit malittarisassat nutarterneqarnerat Siunnersuut aalajangersakkanik arlalinnik imaqarpoq, taakkulu tunniussinissamik noqqaassutit suliarineqartarnerannut pingaarnertut malittarisassat aalajangersarpaat, matumani tunniussinissamik noqqaassutit imassai pillugit malittarisassat, taamaalilluni taanna tigusarinninnermi aamma tunniussinermi tunngavissamik pilersitsiniassammat. Tunniussinissamik ingerlatsinerup piuminarsarneqarnissaa siunertaralugu, Kalaallit Nunaata, siumut isigisumik europamit aamma nunanit avannarlernit parnaarusseqqusissutit tunniussinissamik noqqaassutit akuerissagai, aammattaaq siunnersuutigineqarpoq. parnaarusseqqusissutit taamaattut ilaatigut tunniunneqarnissaq siunertaralugu parnaarunneqarnissamik noqqaassummik imaqarput, ilaatigullu tunniunneqarnissamik noqqaassummik imaqarlutik.

Nunanit pingajuusunit tunniunneqarnissamik noqqaassutit ullumikkut Inatsiseqarnermut ministereqarfimmut nassiunneqartarput, nunap noqqaassuteqartup oqartussaasunit toqqaannartumik, imaluunniit Rigspolitiit aamma Kalaallit Nunaanni Politiit aqqutigalugit.

Inatsisissatut siunnersuutikkut aaqqissuussinermik nutaamik pilersitsinissaq siunnersuutigineqarpoq, tassani siunertaalluni inatsiseqarnermut ministerip – Danmarkip iliuusaata assinganik – Naalagaaffiup Unnerluussisua qitiusumik oqartussaqaarfittut toqqaassagaa, naalagaaffinniit Den Europæiske Union-imi ilaasortaasuniit aamma naalagaaffinniit Nunat Avannarliit aamma Den Europæiske Union-ip avataaniittuniit tunniussinissamut sulianik suliarinninnermi. Nunat avannarliit pineqartillugit, Kalaallit Nunaanni tigusaanerup kingorna nunanit avannarlernit parnaarusseqqusissut, nunami avannarlerni pineqartumi unnerluussisussaataitaasunit toqqaannartumik Kalaallit Nunaanni Politiinut nassiunneqassasoq, siunnersuutigineqarpoq.

Piffissami siusissumi tunniussinissaq pillugu suliat naammattumik paasissutissartaqarnissaat siunertaralugu, oqartussaasoq, tunniussinissaq pillugu noqqaassumik suliarinnittoq, nunami noqqaassuteqartumi oqartussaasumi atulersitsisumi paasissutissanik ilassutaasunik pissarsiniarsinnaasoq, aammattaaq aalajangersarneqassasoq siunnersuutigineqarpoq. Nunanit avannarlernit parnaarusseqqusissutit pillugit suliani taamaammat unnerluussisussaataitaasut tasaassapput, nunamit avannarlernit noqqaassuteqartumit paasissutissanik ilassutaasunik noqqaassuteqartussat.

Eqqartuussiviit aamma naalagaaffimmiit allamiit tunniussinermut noqqaassutit suliarineqarneranut atatillugu paasissutissanut ilassutit piniarsinnaatitaassapput.

Tunniussinissaq pillugu suliani aalajangiisinnaanermut piginnaasaqarnermut tunniunneqarnera

Siunnersuutip atuutilersinneqarneratigut tunniussinissaq pillugu suliani aalajangiisinnaanermut piginnaasaqarneq inatsiseqarnermut ministerimit Kalaallit Nunaanni eqqartuussivinnut nuunneqassaaq. Tunniussinissaq pillugu aalajangiinerit aamma taamaattoqassappat taamaaliornissamut piumasaqaatit siunissami unnerluussisussaataasut noqqaassuteqarnerisigut eqqartuussivinnit aalajangerneqassasut, tamatuma kinguneraa. Tunniussinissaq pillugu eqqartuussiviup aalajangiinera, aalajangiinikkut pissaaq, taannalu piffissaliussaq ullunik pingasunik sivisutigisoq qaangiutsinnagu Nunatsinni Eqqartuussisuuneqarfimmut aalajangeqqitassanngortinneqarsinnaavoq.

Aammattaaq siunnersuutigineqarpoq, pineqartoq, eqqartuussinermi tunniunneqartussatut piumaneqartoq, tunniunneqarnissamut aamma allamut tunniunneqarqissinnaanermit akuersissuteqarluni nalunaaruteqarsinnaasoq. Tamanna maannakkut aaqqissuussaanermut allaaneruvoq, tassani akuersissuteqarnissamik nalunaarsinnaaneq ilaangimmat. Taamaattorli maluginiarneqarpoq, tunniussinissamut nalinginnaasumik piumasaqaatit sulit akuersissuteqartarneq pillugu sulianut atuutissammata, taamaattumik akuersissuteqartoqaraluarpuunniit tunniussisoqarsinnaanngilaq, pinngitsuugassaannngitsumik itigartitsinermut tunngavissaqarpat.

Tunniussinissamut nalinginnaasumik piumasaqaatit

Inatsisissatut siunnersuutikkut Kalaallit Nunaannit nunanut allanut tunniussinissamut piumasaqaatit nalinginnaasut arlallit siunnersuutigineqarput.

Pinerluttulerinermi inatsimmi § 16 malillugu, pineqartoq iliuuseqarnerup nalaani ukiutigut akuerisap ammut killinga ataallu pineqartoq ukioqarpat, piumasaqaatit ilaatigut tunniussinissamut inerteqquteqarneq ilagaat.

Tamatuma saniatigut pisuni tunniunneqartussap naalliutinneqarnissaa imaluunniit allatut inuppalaanngitsumik nikassarpassumik pineqarnissaa imaluunniit pillarneqarnissaa aarlerinaateqarpat, tunniussinissaq pillugu noqqaassut akuerineqarsinnaanngitsoq, tamatuma saniatigut aalajangersarneqarpoq. Itigartitsinissamut pissutsitut naalliutsitsinissamik inerteqquteqarneq pillugu Europami Inuit Pisinnaatitaaffii Pillugit isumaqatigiisummi artikili 3 aalajangersakkakkut tassuuna eqqunneqarpoq, taannalu tunniussinissaq pillugu noqqaassutitut tamanut atuuppoq. Tamatuma saniatigut, pisuni, tamanna Kalaallit Nunaata nunat tamat akornanni pisussaaffiit akerliussappat, nalinginnaasumik tunniussinissamut inerteqquteqarneq eqqunneqarpoq.

Aaqqissuussineq piosaq inatsisissatut siunnersuutikkut annertusineqarpoq, tassani qallunaat naalagaaffianni innuttaassuseqartut nunanut avannarlernut allanut taamaallaat tunniunneqarsinnaallutik, piumasaqaatini aammattaaq ilaalerput, taamaalluni pisuni, qallunaat naalagaaffianni innuttaassusillit tunniunneqarnissamut illersorneqarnissaannut eqqarsaatigisassat, inatsimmik unioqqutitsinerup eqqartuussutaasariaqarneranik nalinginnaasumik soqutigisamut tunuartinneqartariaqarneranni, qallunaat naalagaaffianni innuttaassuseqartut aamma tunniunneqarsinnaalerlutik. Naggataagut Kalaallit Nunaanni pineqaatissiinerup eqqartuussisutigoortumik sulissutigineqarnissaata imaluunniit naammassineqarnissaata naammassineqarnissaa siunertaralugu, tunniussinissap kinguartinneqarnissaa pillugu malittarisassat aalajangersarneqarput, taakkullu Kalaallit Nunaannut utertinneqarnissaq pillugu piumasaqaatitalimmik utaqqiisaagallartumik tunniunneqarnissamik periarfissamik kinguneqarput.

Tamatuma saniatigut aaqqissuussinermi piusumi marloriaammik pillaatissinneqarnissamik eqqartuussisutigoortumik sulissutigisitsinermut inerteqquteqarneq aamma inatsisitigut oqartussaaffiup Kalaallit Nunaanniinnissaanik piumasaqaat, nalinginnaasumik piumasaqaatini ingerlateqqinneqarput.

Naalagaaffeqatigiinnerup iluani tunniussinarneq aamma nuussisarneq

Kalaallit Nunaannut aamma Kalaallit Nunaannit tunniussinissaq pillugu inatsit Naalagaaffeqatigiit iluani tunniussinernut atuutinngitsaq erseqqissarneqassasoq inatsisissatut siunnersuummi § 1, imm. 3-p aalajangersarpaa. Taama erseqqissaaneq Danmarkimut aamma Danmarkimit tunniussinissaq pillugu inatsimmi aamma ingerlanneqassasoq siunnersuutigineqarpoq. Tamatuma kinguneratut, erseqqissarneqassaaq, Naalagaaffeqatigiit iluanni pineqaatissiinermut suliami/pinerlussimaneq pillugu suliami unnerluutigisaasimasunik imaluunniit unnerluutigisassanngortinneqarsimasunik inunnik nuussineq, kalaallit imaluunniit danskit tunniussinissaq pillugu inatsisaanni tunniussinertut isigineqassanngitsaq. Taarsiullugu naatsorsuutigineqassaaq – soorlu taamaaliortoqartuaannarsimasoq – nunat akornanni apeqqutit taamaattut tunniussinermut atatillugu pilersinnaasut, politeeqarfiit attuumassutillit akornanni suleqatigiinnermi aaqqinneqarumaartut.

Den Europæiske Unionimi naalagaaffinnut ilaasortaasunut tunniussineq.

Den Europæiske Unionimi naalagaaffinnut ilaasortaasunut tunniussineq pillugu suliat suliarineqartarnerat piuminarnerusoq pillugu inatsisissatut siunnersuutikkut malittarisassat eqqunneqarput, taakkulu qallunaat aaqqissuussinerisa assigisaannik, europami paarnaarusseqqusissut pillugu killiliussamik aalajangiineq tunngaveqarpoq.

Europami tigusaqqusissutit pillugit sinaakkutaasunik aalajangiussat tassaapput inatsisilerinermut tunngasumik akuersissutit unioqqutinneqartussaannngitsut, EU-mi naalagaaffeqatigiit akunnerini tunniussinermut malittarisassat piuminarsakkat naammassineqarnissaanut tunniussiffiusumi naammassinniinernik siunertaqartut, aalajangiinissamut killiliussat tunaartareqatigiilluni akuersissuteqartarneq pillugu tunngavimmit aallaaveqarput. Tamanna malitseqarpoq, inummik inatsisitigut malersuinissamut, imaluunniit pillagaassummik naammassinniinissamut tunniusseqqusinermik naalagaaffeqatigisamiit noqqaassutigineqarpat, noqqaassutigineqartoq akuersarneqassaaq, allatigut aalajangiussap sinaakkutaani allaqqasumik itigartitsissummik peqquutissaqartinneqanngippat.

Taamaattoq pineqartumut europamiusut parnaaruteqquneqartumut peqquteqarluartutut isigineqarpat, europamiusut parnaarusseqqusinerup pillagaassummik malersorneqarnermik siunertalimmik, imaluunniit inuup pineqartup suaassusaanut, sumit kingoqqisuunera, upperisaa, immikkut inuiaassusaa, inuiaassusaa, oqaaserisai, politikkikkut ilisimasai, imaluunniit kinguaassiuutitigut ilisimasaqassusaa, imaluunniit pineqartup inissisimanerata, tamakkua arlaannik peqquutilimmik ajoqusersinnaaneranut pillarneqarnera atuutilersinneqarpat, tunniussinissap itigartinneqarnissaa tamatigut periarfissaassaaq. Toqumut pillagaaffiusinnaasumut, naalliutsitaaffiusinnaasumut, allatigulluunniit inuppalaanngitsumik, nakkarsagaanermilluunniit pineqarfiusinnaasumut, imaluunniit pillagaaffiusinnaasumut, inuit nuunneqaqqusaanngitsut, aallarteqqusaanngitsut, imaluunniit naalagaaffimmut tunniunneqassanngilaq.

Aalajangersakkat taakku eqqunneqarnerisigut, nammineq naalagaaffimmi innuttaasut aamma nunanit allamiut akornanni immikkoortitsisoqassanngilaq, soorlu aamma pillaatissiinermut killiliussat pillugit piumasaqaatit atuutinngitsut. Inatsimmik unioqqutitsisimanerup qanoq ittuussusaa pillugu malittarisassat tamatuma kingorna immikkoortissinnaassavaat, iliuuseq

Europamiut parnaarusseqqussutaannut Europamiut naalagaaffinnut ilaasortanut inatsisitigut malittarisassanik aalajangiinnermut sakkuanni artikel 2, imm. 2-mi tigusassat allattorsimaffianni ilaanersaq imaluunniit ilaannginnerseq. Tigusassat allattorsimaffiat pinerluutinik 32-nik erseqqissaavoq, matumani ilaatigut peqqarniisaarniarneq, inunnik niuerneq, inunnik anngiortumik nunap killingatigoortitsineq, sioorasaarilluni akilersuisitsineq kiisalu umiarsuarnik timmisartunillu tiguaaneq. Aallaavik tamatuma kingorna tassaalissaaq, iliuuseq, tigusassat allattorsimaffiannut ilaappat, tunniussisoqarsinnaalissasoq, naak iliuuserisimasaq pineqartoq kalaallit inatsisaat malillugit pinerlunnerusimanngikkaluarpalluunniit, iliuuserisimasaq naalagaaffimmi tunniussisoqarnissaanik qinnuteqartumi ukiuni minnerpaamik 3-ni parnaarussaannermik pillarneqaataasinnaappat. Iliuutsinut, tigusassat allattorsimaffiannut ilaanngitsunut, piumasaqaataavoq, iliuuserisimasaq pineqartoq nunami tunniussisoqarsinnermik qinnuteqartumi minnerpaamik ukiumi 1-imi parnaarussaannermik pillarneqarsinnaassasoq, soorlu aammattaaq piumasaqaataassasoq, assingusumik iliuuseqarneq kalaallit inatsisaat malillugit inatsisinik unioqqutitsinerussasoq. Tamatuma saniatigut itigartitsinissamut pissutaasut arlallit siunniunneqarput, ilaatigullu ilaapput, tunniussisoqarsinnaanaviannngitsaq, kalaallit inatsisaat malillugit unnerluussisoqarsinnaanngippat, imaluunniit naalagaaffik qinnuteqartoq naalagaaffiup avataani inatsisinut atuutitsisunik iliuuseqarpat, tassa imaappoq naalagaaffiup ilaasortap nammineq nunataata avataani iliuuserisimasanik eqqartuussisulersuussippat.

Aammattaaq inatsisissatut siunnersuummi siunnersuutigineqarpoq, EU-mi naalagaaffimmut aggingitsoornermut eqqartuussutip naammassineqarnissaanut tunniussinissamut immikkut ittunik piumasaqaasiortoqassasoq. Piumasaqaatit ilaatigut ilagaat, pineqartoq inuttut imaluunniit pisortatigut allatut eqqartuussinissaq pillugu piffissaq aamma sumiiffissaq pillugit ilisimatinneqarsimanissaa, eqqartuussinermilu aalajangerneqarsimasoq inuup pineqartup piffissaq eqqartuussiviusussaq pillugu piffissaliinnermik ilisimasaqartoq aamma eqqartuussinerup nalaani imminut illersuinissamut inatsisilerituumik siunnersortimik piginnaassusiliisimappat imaluunniit aalajangiineq pillugu nalunaarutiginninnermik pisimappat.

Nunanut avannarlernut tunniussineq

Nunanut avannarlernut tunniussinissaq pillugu malittarisassat inatsisissatut siunnersuutikkut eqqunneqarput, taakkulu qallunaat aqqissuussinerat assigalugu nunani avannarlerni tunniussisarneq pillugu isumaqatigiisummik tunngaveqarpoq. Isumaqatigiissut taanna europami killiliussamik aalajangiinnermi malittarisassanik annertusisitsisumik arlalinnik imaqarpoq, taakkulu immikkut ittumik nunat avannarliit akornanni tunniussinernut atuupput.

Allanngortitsinerit pingaarnerpaat ilaat ataaseq tassaavoq, siumut isigisumik nunanit avannarlernit parnaarusaaqqusissut tunngavigalugu eqqartuussisutigoortumik sulissutigisitsinissaq aamma pillaatisiamik naammassinninnissaq Kalaallit Nunaannut nunanut avannarlernut tunniussinissap pisinnaalertussaannera. Matumuuna aqqissuussineq pilersinneqassaaq, tassani tunniussinissamut piumasaqaatit nalinginnaasut saniatigut, inatsimmik unioqqutitsineq, nunanit avannarlernit parnaarusseqqussissummut tunngaviusoq, taanna eqqartuussisutigoortumik sulissutigisitsinissaq imaluunniit pillaatisiamik naammassinninnissaq pineqaraluarpat apeqqutaatinnagu, parnaarussaannermik imaluunniit nammineersinnaajunnaarsitaannermik pineqaatissinneqarnermik allamik pillaatissiissutaasinnaasooq taamaallaat piumasaqaataalluni.

Nunanut Avannarlernut aamma Den Europæiske Unionip avataanut tunniussineq

Nunat Avannarliit aamma EU-p avataani naalagaaffinni eqqartuussisulersuussinissaq imaluunniit pineqaatissiisummik naammassitsinissaq siunertaralugu tunniussinissaq pillugu malittarisassanik aalajangersaasoqassasoq. Nunanut Avannarlernut aamma EU-mut ilaasortanut naalagaaffinnut tunniussisoqarnissaanut malittarisassat siunnersuutigineqartut akerliatut, siunniunneqarpoq, nunanut allanut tunniussisoqarnermi nammineq innuttat aamma nunat allamiut immikkoortinneqartarnissaat.

Maanna malittarisassat atuuttut malitsigisaatut tunngavigineqarpoq, danskit innuttaasut taamaallaat nunanut avannarlernut, nunanilu allaniunngitsuni eqqartuussisulersuussinissaq siunertaralugu tunniunneqarsinnaasut. Siunnersuutigineqarpoq, tamatumunnga taarsiullugu Nunat Avannarliit aamma EU-mut avataaneersumut naalagaaffimmut isumaqatigiissuteqarneq tunngavigalugu Kalallit Nunaanni danskinik innuttaasunik eqqartuussisulersuussinissaq siunertaralugu tunniussisoqarsinnaasooq. Tamatumunnga piumasaqaataavoq, tunniussineq taama isumaqatigiissuteqarneq tunngavigalugu pisinnaasooq, pineqartoq pinerluuteqarsimanini sioqqullugu ukiuni 2-ni kingullerni naalagaaffimmi tunniussisoqarnissaanik qinnuteqarsimasumi najugaqarsimappat, aamma kalaallit inatsisaat malillugu iliuuserisimasaaq pillugu minnerpaamik ukioq 1-imi parnaarussivimmut inissiisoqarnissaanik pineqaatissiisuteqarsinnaappat. Pissutsini allani taama isumaqatigiissuteqarneq tunuliaqutaralugu tunniussisoqarsinnaasaaq, iliuuserisimasaaq kalaallit inatsisaat malillugu ukiuni 4-ni parnaarussisoqarnissaanik eqqartuussinermi qaffasinnerusumik pineqaatissinneqarsinnaappat. Pinerluttulerineq pillugu inatsit pineqaatissiisissamut sinaakkuteqanngitsoq isigissagaanni, tamanna pineqartup inatsimmik unioqqutitsinerata sakkortussusaa pillugu piviusumik nalilersuiffiginninnera apeqqutaassaaq, matumani peqqarniisaarluni iliuuseqarnerit akiorniarlugit inuiaqatigiit soqutigisaat apeqqutaassallutik. Nunanik allamiunik Nunat Avannarliit aamma EU-p avataaneersumut naalagaaffinnut eqqartuussisulersuussinissaq siunertaralugu tunniussineq pillugu, aqqqissuussaaneq atuuttoq ingerlateqqinneqassaaq, tamatumalu kingorna tunniussisoqarsinnaasaaq, kalaallit inatsisaat malillugu iliuuserisimasaaq pillugu minnerpaamik ukioq 1-imi parnaarussivimmut inissiisoqarnissaanik pineqaatissiisuteqarnissamut periarfissaqarpat. Kalaallilli inatsisaat malillugu iliuuserisimasaaq pillugu parnaarussivimmut piffissami sivikinnerusumi inissiisoqarnissaanik pineqaatissiisoqarsinnaaneranut periarfissaqarpat, tunniussineq aammattaaq pisinnaavoq, naalagaaffik qinnuteqartoq tamanna pillugu isumaqatigiissuteqarfigineqarsimappat. Eqqartuussummik naammassinnitsitsinissaq siunertaralugu Nunat Avannarliit aamma EU-p avataaneersumut naalagaaffinnut tunniussinissaq eqqarsaatigalugu siunnersuutigineqarpoq, danskinik innuttaasunik eqqartuussummik naammassinnitsitsinissaq siunertaralugu tunniussinissaq pisinnaanngitsoq pillugu malittarisassaaq atuuttoq allanngortinneqassasoq. Eqqartuussummik naammassinnitsitsinissaq siunertaralugu Nunat Avannarliit aamma EU-p avataaneersumut naalagaaffinnut tunniussinissaq pisinnaasaaq, pineqartoq minnerpaamik qaammatini 4-ni parnaarussaaniissamik eqqartuunneqarsimappat, aamma assingusumik iliorsimaneq kalaallit inatsisaat malillugu pinerlunneruppat. Malugineqassaaq, tunniussinissaq pillugu isumaliutersuutinut sulii ilaatinneqassammat, tunniussinissaq itigartinneqassanersoq, naalagaaffiup qinnuteqartup eqqartuussinera Kalaallit Nunaanni parnaarussaaniissatut imaluunniit namminersorsinnaanermik piiiaffigisaanermik pineqaatissiisutitut naammassineqarsinnaappat, inatsisissatut siunnersuutigineqarpoq.

Pinngitsaaliinikkut tammartitsisarneq pillugu Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaat

Inuit tamaasa pinngitsaaliinikkut tammartinneqarnissaanut illersuinissaq pillugu isumaqatigiissutip Kalaallit Nunaannut atuutilersinneqarsinnaasussaaneranut allannguutit pisariaqartinneqartut nalilerneqartut inatsisissatut siunnersuutikkut naammassineqarput.

»pinngitsaaliinikkut tammartitsineq«-mut aalajangersakkap ilanngutassiaa 2 malillugu, imatut paasineqassaaq; tigusaaneq, tigummigallagaaneq, qimarngussaaneq, allatulluunniit kiffaanngissusiagaaneq, inuup taassuma inatsisitigut illersorneqannginneranik inuit arlaanniit naalagaaffik sinnerlugu iliuuseqarneq, inuilluunniit, eqimattalluunniit inunnit pisinnaatitaaffimmut iliuuseqartunut, tapersersuisunut, naalagaaffimmiilluunniit akuersinerup nipangiunneqarneranik kiffaanngissusiiaanerup, tammartumulluunniit atugarititanut, toqqorsiviusumilluunniit miserratineqartumut.

Sorsunnerup imaluunniit sorsunnissamik qunusaarinerup, nunap iluani politikikkut allanngorarnerup imaluunniit ajornartoorfiup allap pineqarnera apeqqutaatinnagu – pisut assigiinngitsut suulluunniit – pinngitsaaliinikkut tammartinneqannginnissamut pisinnaatitaaffiup innarlerneqarnera illersorsinnaanngikkaat, isumaqatigiissutip aalajangersarpaa. Eqqugaasut naapertuilluartumik pineqarnissamut aamma taarsiivigineqarnissamut pisinnaatitaaffii, aamma eqqugaasut tamarmik ataasiakkaarlutik pinngitsaaliilluni tammartitsinermi pisut pillugit eqqortup aamma inuup tammartup atorsimasai paasissallugit pisinnaatitaaffeqarnerat, isumaqatigiissutip tamatuma saniatigut aalajangersarpaa.

Pinngitsaaliinikkut tammartitsinermik pinerluttuliornerit politikikkut inatsisinik unioqqutitsinertut, politikikkut inatsisinik unioqqutitsinermut atasutut imaluunniit politikikkut pissutsinit isummersuinertut isigineqassanngitsut, taamaalilluni pinngitsaaliinikkut tammartitsinermik pinerluttuliornerit tunniussineq tamanna tunngavigalugu itigartitsissutigineqarsinnaanngitsoq, isumaqatigiissummi piumasaqaatitut aalajangersarneqarpoq. Tunniussineq pillugu inatsimmi isumaqatigiissummi pisussaaffiit inatsisissatut siunnersuutikkut eqqunneqarput, taamaalilluni tamanna pillugu kissaateqartoqalissappat, Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat, isumaqatigiissummut ilaalersinnaaneq periarfissarilissavaat.

Kalaallit Nunaannut tunniussinissaq pillugu malittarisassat.

Kalaallit Nunaannut tunniussinissaq pillugu suliat suliarineqartarnissaannut malittarisassat atuuttussat, inatsisissatut siunnersuummi kapitali 7-imi aalajangersarneqarput.

Aaqqissuussaaneq ima atuutissaaq, inuk Kalaallit Nunaanni eqqartuussisulersuussinissaq aamma namminersorsinnaanermik piiiaffiginninnissaq siunertaralugu nunani allani ujarneqarnissaa aamma tunniunneqarnissaa kissaatigineqarpat, taava unnerluussisussaataitaasup eqqartuussivik qinnuigissavaa, unnerluutigisaasimasoq tigummigallarneqassasoq. Tamatuma kingorna unnerluussisussaataitaasup, eqqartuussiviup parnaarussinissaq pillugu aalajangiinera tunuliaqutaralugu naalagaaffimmut unnerluutigisaasimasup najugaqarfianut tunniussinissaq pillugu qinnuteqaat suliarissavaa. Kalaallit Nunaanni parnaarussivimmi inissiisoqarnissaanut pineqaatissiissutip naammassinissaanut Kalaallit Nunaannut tunniussinissaq siunertaralugu ujaasisoqarpat, taava unnerluussisussaataitaasup tunniussinissaq pillugu qinnuteqaat suliarissavaa eqqartuussisoqarsimanngikkaluartoq erngertumik eqqartuussut tunuliaqutaralugu.

Kalaallit Nunaannut tunniussisoqarnissaanut malittarisassat nutaat aammattaaq aalajangersassavaat, unnerluussisussaataitaasup eqqartuussiviup aalajangiinissaa utaqqissappagu aamma qinnuteqarnerup siunertaa maangaannartinneqassappat, taava Naalagaaffiup unnerluussisuata pineqartup nunani allani ujaarineqarnissaa pillugu aalajangiisinnaavoq, tamatumalu kingorna ujaasinerup aallartinnerata kingorna aalajangiineq

taanna sukkarnerpaamik aamma minnerpaamik akunnerit 48-t iluanni eqqartuussivimmuut suliaassanngortinneqassaaq.

Missingiummut Naalakkersuisut oqaaseqaataat

Kalaallit Nunaanni inatsisit atuutsinneqarnissaannut suliaasaqarfiup qaffanneqarnissaa pillugu Naalakkersuisut ingerlaavartumik kissaateqarput, taamaalilluni taanna sunniuteqarluartuussammat aamma ullutsinnut naleqquttuulluni, aamma taamaalilluni innuttaasut kissaataannut aamma inatsisitigut naapertuilluartoqarneranik misigisimasaannut pitsaanerpaamik naapertuuttuussammat.

Inatsisiliornerit massakkut atuuttut ataanni, Kalaallit Nunaannut aamma Kalaallit Nunaannit tunniussinissaq pillugu suliat suliarineqarneranni malittarisassat suut atorneqassasut erseqqissassallugit ajornakusoorsinnaavoq, ingammik malittarisassat ullutsinnut naleqqukkunnaarnerat, naammannginnerat imaluunniit Kalaallit Nunaanni pissutsinut naleqqussarneqarsimannginnerat pissutigalugit. Tamanna tunngavigalugu Kalaallit Nunaannut aamma Kalaallit Nunaannit tunniussinissaq pillugu piumasaqaatit pillugit kiisalu tunniussinissaq pillugu noqqaassutit suliarineqartarnerat pillugu ingerlatsinermut aamma oqartussaasut akuusut akornanni piginnaatitaanerup agguarneqarnera pillugit malittarisassat erseqqissut aamma ullutsinnut naleqquttut aalajangersarneqarnissaat, Naalakkersuisut kissaatigaat.

Siunnersuutip massuma malittarisassat ataatsimoortut aamma paasiuminartut pilersippai, taakkulu tunniussinissaq pillugu suliani aalajangiinissamut piginnaasaqarnerup inatsiseqarnermut ministereqarfimmit Kalaallit Nunaanni eqqartuussivinnut nuunneqarnerannut atatillugu, tamatuma peqatigisaannik inatsisitigut isumannaatsuunermut patajaallissaaqataapput. Tassunga atatillugu aamma oqartussaasup, tunniussinissaq pillugu noqqaassummik suliarinnittup, paasissutissanik ilassutaasunik noqqaassuteqarsinnaatitaanissaa naleqquttuusutut isigineqarpoq, tassami tamatuma, suliat eqqartuussivimmuut saqqummiunneqannginneranni naammattumik paasissutissartaqartinneqarnissaat qulakkiissavaa, taamaalilluni kinguaattoornerit aamma piffissap tigummigallagaaffiusup sivitsorneqarnissaa pinngitsoorneqassammata.

Najoqqutassat erseqqinnerusut aamma siumut nalunanngereersut aalajangersarneqarnerat, Kalaallit Nunaannut aamma Kalaallit Nunaannit tunniussinissaq pillugu suliat suliarineqartarnerisa sunniuteqarluarnerulernissaannut ilapittuutaassaaq, aamma taamaammat Kalaallit Nunaata nunat tamat akornanni pisussaaffiinnut inatsisitigullu suleqatigiiffiinnut killiliussanik erseqqissunik aamma pilersitsissalluni.

Tunniussinissaq pillugu noqqaassutit akuerineqarsinnaanerata misissorneqarnerani, tunniussinissaq Kalaallit Nunaata nunat tamat akornanni pisussaaffiinnik unioqqutitsissanersoq pillugu piviusumik naliliinissamik amerlanertigut pisariaqartitsiviusartoq, tunniussinissaq pillugu sulianit misilittakkat takutippaat. Tamanna Kalaallit Nunaata nunat tamat akornanni pisussaaffiinnut akerliuppat, tunniussinissaq pillugu noqqaassut akuerineqarsinnaanngitsoq, inatsisissatut siunnersuummi nassuiarneqarnera aamma erseqqissarneqarnera, taamaammat naleqquttuuvog.

Tunngaviusumik tamat oqartussaaqataanerisa aamma inuit pisinnaatitaaffii pillugit tunngaviit eqqortinneqarnerisa annertuumik pingartinneqarnerat, tamatumalu peqatigisaanik nunanit allanit oqartussaasunut itigartitsinermut pissutsinik tunngaviusunik, inatsisigut tunngavinnik sakkortuunik pilersitsisoqarnera pillugit, matumuuna erseqqissumik takutitsisoqarpoq.

Pisortanut aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu kingunerisassat
Soqanngilaq.

Aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu namminersorlutik inuussutissarsiutilinnut kingunerisassat
Soqanngilaq.

Innuttaasunut aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu kingunerisassat
Soqanngilaq.

Naligiissitaaneq

Pisuni, Kalaallit Nunaata nunat tamat akornanni pisussaaffiit akerliusoqartillugu, inatsisissatut siunnersuutip nutaatut nalinginnaasumik tunniussinissamik inerteqquteqarneq eqquppaa. Assigiinngisitsinissamut inerteqquteqarneq, nunat tamat akornanni isumaqatigiissutit malitsigisaat, Kalaallit Nunaata akuersissutigisimasaa imaluunniit akuersissutigisussaasaa, tunniussinissaq pillugu inatsimmi inerteqquteqarnerit taakku aalajangersarneqarsimanerat apeqqutaatinnagu, tunniussinissamik suliani atuutissasut, ilaatigut matumuuna erseqqissarneqarpoq. Tamanna ilaatigut Europami Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiisummi pisussaaffinnut atuuppoq.

Naligiissitaaneq assigiinngisitsinnginnissarlugu pillugit Inatsisartut inatsisaannik Kalaallit Nunaat nammineq peqarmat, taamaattoq maluginiarneqassaaq, tassanilu assigiinngisitsinissamut inerteqquteqarneq pillugu ima annertutigisumik, ilaatigut Europami Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiisummik eqquutitsinissamik qulakkeerinnittunik aalajangersaanerit, aalajangersarneqareerput.

Tusarniaaneq

Inatsiseqarnermut ministereqarfiup tusarniaanermik ingerlatsineq piffissami 2025-imi 22. december-imiit 2026-imi 19. januarimut suliarisimavaa, tassanilu Kalaallit Nunaanni oqartussat attuumassuteqartut ilanngunneqarsimapput.

Ilanngussat

1. Kalaallit Nunaannut aamma Kalaallit Nunaannit tunniussineq pillugu inatsit pillugu siunnersuummut missingiutip eqikkarneqarnera
2. Kalaallit Nunaannut aamma Kalaallit Nunaannit tunniussineq pillugu inatsit pillugu siunnersuummut missingiut
3. Tusarniaanermut nalunaarsuutit oqaasertalersukkat